

סדר הלימוד ליום טז טבת [יום 105 בשנה]

שְׁנִינוּ, כְּתוּב וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כֶּסֶף ה' לְמִלְךָ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (מלכים-א י) שֶׁשׁ מַעֲלוֹת לְכֶסֶף. רַבִּי אֲבָא אָמַר, שֶׁהַלְבָּנָה עֲמָדָה בְּשִׁלְמוֹת, שְׁשֵׁנִינוּ שְׁבִימֵי שְׁלֹמֹה עֲמָדָה הַלְבָּנָה בְּשִׁלְמוֹת.

אִימָתֵי בְּשִׁלְמוֹת? (שְׁנִינוּ, כְּתוּב וַתֵּרֵב חֲכַמַת שְׁלֹמֹה וְגו'. מֵהוּ וַתֵּרֵב? אָמַר רַבִּי אֲבָא, שְׁעֲמָדָה הַלְבָּנָה בְּשִׁלְמוֹתָהּ. מֵהוּ בְּשִׁלְמוֹתָהּ?) שְׁעֲמָדָה בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר, כְּמוֹ שְׁשֵׁנִינוּ, אֲבָרְהָם. יִצְחָק. יַעֲקֹב. יְהוּדָה. פֶּרֶץ. חֲצֵרוֹן. רֵם. עֲמִינָדָב. נַחֲשׁוֹן. שְׁלֹמוֹן. בְּעִז. עוֹבֵד. יִשִּׁי. דָּוִד. שְׁלֹמֹה. כְּשָׂבָא שְׁלֹמֹה עֲמָדָה הַלְבָּנָה בְּשִׁלְמוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כֶּסֶף ה' לְמִלְךָ. וְכָתוּב שֶׁשׁ מַעֲלוֹת לְכֶסֶף. הַכֹּל כְּמוֹ שְׁלֹמֹה עֲלָה.

בִּימֵי צְדָקָה עֲמָדָה הַלְבָּנָה בַּפְּגָם וּנְפֻגָמָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ישעיה יג) וַיִּרַח לֹא יִגִּיהַ אֹרֹר. שְׁשֵׁנִינוּ, בִּימֵי צְדָקָה נְפֻגָמָה הַלְבָּנָה וַחֲשָׁכוּ פְּנֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

צֵא וַחֲשָׁב, רַחֲבָעִם. אֲבִיָּה. אֶסָּא. יְהוֹשֻׁפֵּט. יְהוֹרָם. אַחֲזִיָּהוּ. יוֹאָשׁ. אֲמַצְיָהוּ. עֲזִיָּהוּ. יוֹתָם. אַחֲזִי. יַחֲזַקְיָהוּ. מְנַשֶּׁה. אֲמוֹן. יֹאשִׁיָּהוּ. צְדָקְיָהוּ. וְכְשָׂבָא צְדָקְיָהוּ, נְפֻגָמָה הַלְבָּנָה וְעֲמָדָה עַל פְּגָם, שְׁכָתוּב (ירמיה נב) וְאֵת עֵינַי צְדָקְיָה עָנָר. בְּאוֹתוֹ זְמַן (איכה ב) הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ. אֶרֶץ זו הָעֵבֶרָה מִלְּפָנַי שָׁמַיִם וְהִתְרַחֲקָה מִמֶּנּוּ, וַנַּחֲשָׁכָה הָאֶרֶץ הַזֹּאת. (פלומר, שְׁעֲמָדָה הַלְבָּנָה בַּפְּגִימוֹתָהּ).

שְׁנִינוּ, בְּשַׁעָה שְׁעֲמָדוֹ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי, הַתְּחִילָה הַלְבָּנָה לְהָאִיר, שְׁכָתוּב (שמואל-ב כב) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרַד. מֵה זֶה וַיִּרַד? שְׁקָרֵב הַשָּׁמַשׁ לְלִבָּנָה, וְהַתְּחִילָה לְהָאִיר הַלְבָּנָה, שְׁכָתוּב (במדבר כ) דָּגַל מַחֲנֵה יְהוּדָה מִזְרָחָה.

בְּהַר סִינַי הִתְמַנָּה יְהוּדָה כְּשִׁלֵּט בַּמַּלְכוּת, שְׁכָתוּב (הושע יב) וַיְהוּדָה עַד רֹד עִם אֵל וְעִם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן. (רבי יצחק אָמַר מִכָּאן, וַיְהוּדָה עַד רֹד עִם אֵל, הַשְּׁלִטוֹן הָיָה בְּשַׁעָה שֶׁהָאֵל הָיָה שׁוֹלֵט מַלְכוּתוֹ עַל הַר סִינַי, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה מַלְכוּתוֹ שֶׁל יְהוּדָה) מֵה זֶה וְעִם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן? כְּשֵׁאמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלֶכֶת כְּהַנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ, נֶאֱמָן הָיָה יְהוּדָה לְקַבֵּל מַלְכוּת, וְהַתְּחִילָה הַלְבָּנָה לְהָאִיר.

אֲנָכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (משלי א) שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אֲבִיךָ וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ. שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אֲבִיךָ –

זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ – זֹו כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. מִי זֹו
כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל? זֹו בִּינָה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב לְהַבִּין אִמְרֵי בִּינָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מוֹסֵר אָבִיךָ – זֹו הִיא חֻכְמָה. וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ
– זֹו הִיא בִּינָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, זֶה וְזֶה דָּבָר אֶחָד הִתְפָּרְשׁוּ.
שְׁשָׁנִינוּ, תּוֹרָה יִצְאָה מִחֻכְמָה שֶׁל מַעְלָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מִבִּינָה יִצְאָה,
שִׁכְתוּב לְהַבִּין אִמְרֵי בִּינָה, וְכָתוּב וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תּוֹרָה נִכְלָלָה מִחֻכְמָה וּבִינָה, שִׁכְתוּב שָׁמַע בְּנֵי
מוֹסֵר אָבִיךָ וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ. רַבִּי אֲבָא אָמַר, בְּכָל הִיא
נִכְלָלָת. שְׁפִינָן שְׁנִכְלָלָת בְּשָׁנֵי אֱלֹהִים, הִיא נִכְלָלָת בְּכָל – בְּחֻסָּד, בְּדִין
וּבְרַחֲמִים. בְּכָלִם הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁהִדְבָּר צָרִיךְ. אִם הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה
מִסְכִּימִים – הַכֹּל מִסְכִּימִים. בְּמָקוֹם שֶׁאֱלֹהִים נִמְצָאִים – כָּלִם נִמְצָאִים.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אֲנֹכִי – זֹו הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (בְּרֵאשִׁית מו) אֲנֹכִי אֵרָד
עִמָּךְ מִצְרִימָה. ה' אֱלֹהֶיךָ. (הַכֹּל עוֹלָה לְמַעְלָה לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד) (זֹו כְּנִסַּת
יִשְׂרָאֵל, שִׁכְתוּב וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ) רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֲנֹכִי – זֹו הַשְּׁכִינָה,
וּמִפְסִיק הַטַּעַם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֲנֹכִי עָשׂוּ בְכוֹרֶךָ. ה' אֱלֹהֶיךָ – זֶה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (דְּבָרִים ד) מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעָךְ אֶת קְלוֹ.
וְכָתוּב אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם. מִן הַשָּׁמַיִם (מִן הַשָּׁמַיִם
מִמֶּשׁ, זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא).

אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. אֲשֶׁר – מָקוֹם שֶׁהַכֹּל מְאֻשְׁרִים
אוֹתוֹ. הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם – זֶה יוֹבֵל, כְּמוֹ שְׁשָׁנִינוּ,
מִצַּד הַיּוֹבֵל יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וּמִשׁוּם כֶּף חַמְשִׁים פְּעֻמִּים
נִזְכָּרָה יִצְאֵת מִצְרַיִם בַּתּוֹרָה. חַמְשִׁים יָמִים לְקַבֵּלֵת הַתּוֹרָה. חַמְשִׁים
יָמִים לְחֵרוֹת הָעֶבְדִּים.

מִבֵּית עֶבְדִּים – כְּמוֹ שִׁכְתוּב (שְׁמוֹת יב) הִכָּה כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.
וְשָׁנִינוּ, הַכְּתָרִים הַתְּחִתּוֹנִים הִלְלוּ שֶׁהַמִּצְרַיִם בְּטַחוּ בָהֶם. כְּמוֹ
שִׁישׁ בֵּית לְמַעְלָה – יֵשׁ בֵּית לְמַטָּה. בֵּית קְדוֹשׁ שֶׁלְמַעְלָה, שִׁכְתוּב
(מִשְׁלֵי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בֵּית – בֵּית תְּחִתּוֹן לְמַטָּה שְׁאִינוּ קְדוֹשׁ, כְּמוֹ
שִׁכְתוּב מִבֵּית עֶבְדִּים.

שְׁשָׁנִינוּ, בְּשַׁעַה שֶׁנֶּאֱמַר אֲנֹכִי, כָּל אוֹתָן מִצְוֹת הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱחָזוּ בַּמֶּלֶךְ
הַקְּדוֹשׁ הָעֵלְיוֹן בְּצַד (זֶה), כָּלִם הָיוּ כְּלוּלוֹת בְּדָבָר הַזֶּה.

כְּמוֹ שְׁשָׁנִינוּ, כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה אֲחֻזּוֹת בְּגוֹף הַמֶּלֶךְ, (בַּמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ
הָעֵלְיוֹן) מֵהֵן בְּרֵאשׁ הַמֶּלֶךְ, וּמֵהֵן בְּגוֹף, וּמֵהֵן בְּיַד הַמֶּלֶךְ, וּמֵהֵן

ברגליו, ואין מי שיוצא מגוף המלך החוצה. ולכן מי שפשע במצוה אחת של התורה, כמי שפשע בגוף המלך, כמו שכתוב (ישעיה ס) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי, בי ממש. אוי לרשעים שעוברים על מצוות התורה ולא יודעים מה הם עושים.

שאמר רבי שמעון, אותו מקום שהוא חטא אליו, אותו מקום ממש מגלה חטאו. (ואמר רבי שמעון, הקדוש ברוך הוא ממש מגלה חטאו) חטא בקדוש ברוך הוא – הקדוש ברוך הוא מגלה חטאו, שכתוב (איוב כ) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. יגלו שמים עונו – זה הקדוש ברוך הוא. וארץ מתקוממה לו – זה הקדוש ברוך הוא (זו כנסת ישראל). **שנינו**, שמים מגלים חטאו של אדם, ובשעה שהוא מגלה חטאו, ארץ עושה דין האדם, שכתוב וארץ מתקוממה לו, לעשות בו דין. אמר רבי יוסי, שנינו משמו של רבי שמעון, בשעה שנתנה תורה, האם והבנים נמצאו בשלמות, שכתוב (תהלים קיג) אם הבנים שמחה.

אנכי ה' אלהיך. אנכי, כמו ששנינו, בת היתה לו לאברהם אבינו. היא שכניה, וזו בת. ה' אלהיך, שכתוב בני בכרי ישראל. וכתוב (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה. הנה בן.

אשר הוצאתיך מארץ מצרים, שכתוב (ויקרא כה) יוכל הוא קדש תהיה לכם. וכתוב אם הבנים שמחה. וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור. הרי אם ובנים. יושבת האם, יושבים הבנים. (והעולמות) כלם בשמחה בשלמות, ועל זה כתוב אם הבנים שמחה. נעברה האם – כלם נעברים ממקומם. וכתוב (דברים כב) לא תקח האם על הבנים. ושנינו, לא יעשה אדם חטאים למטה, כדי שתעבר האם מעל הבנים.

אמר רבי יצחק, הכל הקדוש ברוך הוא. הכל הוא. הכל אחד. והדברים הללו התגלו לקוצרי השדה. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

שנינו, אמר רבי אלעזר, כתוב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וכתוב (בראשית ב) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. במה בארנו פסוקים אלו, הרי שנינו ששניהם נבראו כאחד? מלמד שנטה הקדוש ברוך הוא קו ימינו וברא השמים, ונטה קו

שִׁמְאֵלוּ וּבְרָא אֶת הָאָרֶץ. בַּתְּחִלָּה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְאַחַר כֵּן אָרֶץ וּשְׁמַיִם.

שְׁנֵינּוּ, כְּתוּב (הושע ב) בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נְאֻם ה' אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ. אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם - שְׁמַיִם מִמֶּשׁ, שְׁכַתוּב (ישעיה 10) הַשָּׁמַיִם כְּסֵאֵי. וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ - הָאָרֶץ מִמֶּשׁ, שְׁכַתוּב וְהָאָרֶץ הַדָּם רִגְלֵי. שְׁמַיִם - שְׁמַיִם הָעֲלִיּוֹנִים. וְאָרֶץ - הָאָרֶץ הָעֲלִיּוֹנָה. שְׁנֵינּוּ, כְּשֶׁהִתְתַּקֵּן שְׁמַיִם זֶה בְּתַקוּנָיו, (התתקן) כְּנֶגֶד אָרֶץ זו, וְתִשׁוּקְתוֹ כְּנֶגְדָה בְּדַרְגָּה אַחַת שְׁנִקְרְאָת צַדִּיק, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (משלי י) וְצַדִּיק יִסּוֹד עוֹלָם, וְנִדְבַק בְּאָרֶץ הַזֹּו.

וּמִרְאֵשׁ הַמֶּלֶךְ עַד אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁשׂוּרָה הַצַּדִּיק הַזֶּה, בְּאֵי נָהָר אַחַד קְדוּשׁ, שְׁמֵן מִשְׁחָה, וּמִטִּיל בְּרַב תְּשׁוּקָה בְּאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה הַזֹּו, וְהָאָרֶץ הַזֹּו נוֹטֶלֶת הַכֹּל, וְאַחַר כֵּן מִהָאָרֶץ הַזֹּו הַכֹּל נִזְוָנִים, עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, כְּמוֹ הַזְכָּר הַזֶּה כְּשֶׁתִּשׁוּקְתוֹ לְהִדְבֵּק בְּנִקְבָּה, שְׁמוּצִיא זָרַע שֶׁל רִבְיָה מִרְאֵשׁ הַמַּח בְּאוֹתָהּ אִמָּה וּמִטִּיל בְּנִקְבָּה וּמִמֶּנּוּ הַנִּקְבָּה מִתְעַבְּרָת. נִמְצָא שְׁכָל אֵיבָרֵי הַגּוּף כֻּלָּם נִדְבָקִים בְּנִקְבָּה, וְהַנִּקְבָּה אוֹחֶזֶת הַכֹּל. כְּדַגְמָה זֹו שְׁנֵינּוּ, כָּל הַמְּשָׁלִים לַעֲשָׂרָה רֵאשׁוֹנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת, נוֹטֵל שְׁכָר כֻּלָּם. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כְּנֶגֶד כֻּלָּם. **רַבִּי יִצְחָק** אָמַר, כְּתוּב (שמואל-ב כב) וַיֵּט שְׁמַיִם וַיִּרֶד, וְכַתּוּב יֵרֵד ה' לְעֵינַי כָּל הָעָם עַל הַר סִינַי. (לא גורסים תנא) וַיֵּט שְׁמַיִם וַיִּרֶד, לְאֵן יֵרֵד? אִם תֹּאמַר שְׁיִרֵד לְסִינַי, הֲרֵי כְּתוּב עַל הַר סִינַי, וְלֹא כְּתוּב בְּהַר סִינַי?

אֵלָּא וַיֵּט שְׁמַיִם וַיִּרֶד, לְאֵן יֵרֵד? אָמַר רַבִּי יוֹסִי (אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי חִיָּא), יֵרֵד בְּדַרְגוֹתָיו מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה וּמִכְתָּר לְכְתָר עַד שְׁנִדְבַק בְּאָרֶץ הַזֹּו, וְאִזּוּ הָאִירָה הַלְּבָנָה וְעַמְדָּה בְּשִׁלְמוֹת. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיֵּט שְׁמַיִם וַיִּרֶד, לְאָרֶץ הַזֹּו. וְאִזּוּ כְּתוּב עַל הַר סִינַי. מָה עָמַד עַל הַר סִינַי? הִנֵּה אוֹמֵר זֹו שְׁכִינָה.

רַבִּי אַבָּא אָמַר מִכָּאן, (שמות יט) מִפְּנֵי אֲשֶׁר יֵרֵד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ. וְכַתּוּב (דברים ד) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכֵלָה הוּא. וְכַתּוּב (בראשית יט) וְה' הִמְטִיר עַל סְדֵם וְעַל עַמְרָה גִּפְרִית וְאֵשׁ מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם. וְה' הִמְטִיר - זֹוהִי אָרֶץ. מֵאִיזָה מְקוֹם נִטֵּל אֶת זֶה? סוּף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ, שְׁכַתוּב מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ. רַבִּי חִיָּא אָמַר מִכָּאן, וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל, כָּל - הַכֹּלֵל שֶׁל הַכֹּל, שְׁהָרִי בְּזֶה תְלוּי הַכֹּל.

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. רבי יצחק אמר, אלהים אחרים – להוציא שכינה. על פני – להוציא פני המלך שבהם נראה המלך הקדוש, והם שמו, והוא הם. הוא שמו, שכתוב (ישעיה מב) אני ה' הוא שמי. הוא ושמו אחד הוא. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.

שנה רבי שמעון, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא קרא להם אדם, שכתוב (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, (ויקרא א) אדם פי יקריב מכם. מה הטעם קרא להם אדם? משום שכתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם. אתם ולא לשאר עמים. ומשום כך אדם אתם. אתם קרויים אדם, ואין עובדי כוכבים ומזלות קרויים אדם.

ששנינו, אמר רבי שמעון, כיון שאדם מישאל נמול, נכנס לברית שגזר הקדוש ברוך הוא עם אברהם, שכתוב (בראשית כד) וה' ברוך את אברהם בכל. וכתוב (מיכה ז) חסד לאברהם. והתחיל להכניס למקום הזה. (אדם) כיון שזכה לקים מצוות התורה, נכנס לאדם (למקום) ונדבק בגוף המלך, ואז נקרא אדם.

וזרע ישראל נקראו אדם. בא וראה, כתוב בישמעאל והוא יהיה פרא אדם. פרא אדם, ולא אדם. פרא אדם, משום שנמול, וראשיתו של אדם היה בו, שכתוב (בראשית יז) וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה בהמלו את בשר ערלתו. כיון שנמול נכנס לראשית הזאת שנקראת כל. זהו שכתוב והוא יהיה פרא אדם, ולא אדם. ידו בכל, ידו בכל ודאי – ולא יותר, משום שלא קבל מצוות התורה. ראשית היתה בו משום שנמול, ולא השתלם במצוות התורה. אבל זרע ישראל שנשלמו בכל, נקראו אדם ממש, וכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

אמר רבי יוסי, משום כך כל הפרצופים מתרים, פרט לפרצוף אדם. רבי יצחק אמר, כשנעשה, נראה שחקוק תוך החקיקות של השלמות. אמר רבי יהודה, הינו מה שאנשים אומרים, קשריו ברוח מצויים בצורה.

רבי יהודה היה הולך מקפוטקיא ללוד לראות את רבי שמעון שהיה שם, והיה רבי חזקיה הולך עמו. אמר רבי יהודה לרבי חזקיה, זה ששנינו לפני רבי שמעון והוא יהיה פרא אדם – ודאי כך הוא.

וְזֶהוּ בְּרוּר הַדָּבָר – סוּף הַפְּסוּק, שְׁכָתוּב וְעַל פְּנֵי כָּל אַחֲיוּ יִשְׁכַּן. מַה זֶה וְעַל פְּנֵי כָּל אַחֲיוּ יִשְׁכַּן?

אָמַר לוֹ, לֹא שָׁמַעְתִּי וְלֹא אָמַר, שֶׁהָרִי לְמַדְנֹו, כְּתוּב (דְּבָרִים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה. אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה – אֵתָהּ יָכוֹל לֹאמֹר. אָבֵל שְׁלֹא שָׁם מֹשֶׁה – אֵינָךְ יָכוֹל לֹאמֹר.

פָּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (ס) כִּי הוּא חֲזִיךְ וְאֲרִיךְ יְמִיךְ. מִי שְׁזוּכָה בַּתּוֹרָה וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנָּה, זוּכָה לְשָׁנֵי חַיִּים – אֶחָד בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֶחָד בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׁכָתוּב חֲזִיךְ, שָׁנִים. וְכֹל מִי שֶׁנִּפְרָד מִמֶּנָּה, כְּמִי שֶׁנִּפְרָד מִן הַחַיִּים, וּמִי שֶׁנִּפְרָד מִרַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּאֵלוֹ נִפְרָד מֵהַכֹּל.

וּמַדָּה בַּפְּסוּק הַזֶּה שֶׁהוּא פּוֹתַח פְּתַח לֹא יִכְלֶנּוּ לְהַכְנִס אֵלָיו – דְּבָרֵי תּוֹרָה הַנִּסְתָּרִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אוֹי לְדוֹר שְׂרָבִי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי יִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ. שְׁכָשְׁאֲנֹו עוֹמְדִים לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן, מַעֲיִנוֹת הַלֵּב פְּתוּחִים לְכָל עֹבֵר וְהַכֹּל מִתְגַּלֶּה. וְכִשְׁנִפְרָדִים מִמֶּנּוּ, לֹא יוֹדְעִים דְּבָר, וְכֹל הַמַּעֲיִנוֹת נִסְתָּמִים.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, הֵינּוּ שְׁכָתוּב (בַּמִּדְבָר יא) וַיֵּאצֵּל מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל שְׁבָעִים אִישׁ הַזְּקֵנִים. כְּמַנּוֹרָה הַזֹּאת שְׁמַאִירִים מִמֶּנָּה כַּמָּה מְנֹוֹרוֹת, וְהִיא מְצוּיָה בְּקִיּוּמָהּ. כִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַי יוֹחָאִי בַעַל הַמְּנֹוֹרוֹת הוּא מְאִיר לְכָל, וְהָאֹר לֹא זָז מִמֶּנּוּ וְנִמְצָא בְּקִיּוּמוֹ. הֲלֹכוּ עַד שֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו.

כִּשְׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, מְצָאוּהוּ שֶׁהִיָּה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְהִיָּה אוֹמֵר (תְּהִלִּים קב) תִּפְלָה לְעֵנִי כִּי יַעֲטֵף וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ. כֹּל תִּפְלָת יִשְׂרָאֵל הִיא תִּפְלָה, וְתִפְלַת הָעֵנִי עֲלִיוֹנָה מִכָּל. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁזוֹ עוֹלָה עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד שֶׁל הַמֶּלֶךְ וּמִתְעַטָּרַת בְּרָאשׁוֹ. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח (מִתְעַטֵּף) בְּאוֹתָהּ תִּפְלָה וְדָאִי, תִּפְלַת הָעֵנִי נִקְרָאת תִּפְלָה.

כִּי יַעֲטֵף. עֲטוּף זֶה אֵינוֹ עֲטוּף שֶׁל כְּסוּי, שֶׁהָרִי אֵין לוֹ. אֶלָּא כְּתוּב כָּאֵן כִּי יַעֲטֵף, וְכְתוּב שָׁם (אֵיכָה ב) הָעֲטוּפִים בְּרַעַב. וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ, שְׁקוּבֵל לְפָנָי רַבּוֹנֹו. וְזֶה נוֹחַ לְפָנָי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם מִתְקַיֵּם בּוֹ כְּשֶׁלֹּא נִמְצָאִים שָׂאֵר מְקִימֵי הָעוֹלָם בְּעוֹלָם. אוֹי לְמִי שֶׁאוֹתוֹ הָעֵנִי יִקְבַּל עָלָיו לְרַבּוֹנֹו, מִשּׁוּם שֶׁהָעֵנִי קָרוֹב לְמֶלֶךְ יוֹתֵר מִכָּל, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת כב) וְהִיָּה כִּי יַצַּעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חֲנוּן אָנִי.

וְלִשְׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם – לַפְעָמִים שְׁשׁוּמַע וְלַפְעָמִים שְׁלֵא שׁוּמַע. מֶה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׁדִיּוֹר הַמֶּלֶךְ הוּא בְּכָלִים הַשְּׁבוּרִים הַלְלוּ, שְׁכָתוּב (ישעיה נז) וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ. וְכָתוּב (תהלים לד) קָרוֹב ה' לְנַשְׁבְּרֵי לֵב. (שם נח) לֵב נִשְׁבַּר וְנִדְכָה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה.

מִכְּפֶאֱן שְׁנִינוּ, מִי שְׁנוֹזֵף בְּעֵנִי – נוֹזֵף בְּשִׁכְנֵהּ, שְׁכָתוּב וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ, וְכָתוּב (משלי כב) כִּי ה' יְרִיב רִיבָם וְגו'. מִשׁוּם שְׁהָאִפּוּטְרוּפוּס שְׁלָהֶם חֲזַק וְשׁוּלְט עַל הַכֹּל, שְׁלֵא צָרִיף עֲדִים וְלֹא צָרִיף דִּין אַחַר, וְלֹא נוּטֵל מִשְׁכּוֹן כְּשֶׁאֵר הַדִּינִים. וְאִיזָה מִשְׁכּוֹן נוּטֵל? נִשְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם, שְׁכָתוּב וְקִבַּע אֵת קִבְעֵיהֶם נָפֵשׁ.

עוֹד אָמַר, תְּפִלָּה לְעֵנִי – כָּל מְקוֹם שְׁנִקְרָא תְּפִלָּה, דְּכַר עֲלִיּוֹן הוּא, שְׁהוּא עוֹלָה לְמְקוֹם (שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא) עֲלִיּוֹן. תְּפִלַּת הָרֹאשׁ הֵן הַתְּפִלִּין שֶׁל הַמֶּלֶךְ שְׁמַנִּיחַ אוֹתָם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן סוֹבֵב רֵאשׁוּ, וְרָאָה אֵת רַבִּי יְהוּדָה וְאֵת רַבִּי חֲזַקְיָה שְׁהִגִּיעוּ אֵלָיו. אַחַר שְׁסִיִּים, הִסְתַּכַּל בָּהֶם. אָמַר לָהֶם, אוֹצֵר הָיָה לָכֶם וְאָבַד מִכֶּם. אָמְרוּ לוֹ, וְדַאי שְׁפַתַּח עֲלִיּוֹן פִּתַּח מוֹרְנוּ, וְלֹא יִכְלָנוּ לְהַכְנִס בּוֹ.

אָמַר, מֶה הוּא? אָמְרוּ לוֹ, (בראשית טז) וְהוּא יְהִיָּה פְּרָא אָדָם. וְסוּף הַפְּסוּק אָנוּ רוֹצִים לְדַעַת, שְׁכָתוּב וְעַל פְּנֵי כָל אֲחִיו יִשְׁכֵּן. מֶה זֶה עַל פְּנֵי כָל אֲחִיו? שְׁהָרִי בְּרוּר שֶׁל כָּל הַפְּסוּק יִדְעֵנוּ, וְאֵת זֶה לֹא יִדְעֵנוּ, שְׁסוּף הַכְּתוּב לֹא נִרְאָה כְּרֵאשׁוּ.

אָמַר לָהֶם, חֲיִיכֶם, הַכֹּל הוּא דְּכַר אֶחָד, וּבִדְרָגָה אַחַת עוֹלָה. שְׁנִינוּ, כַּמָּה פְּנִים לְפָנִים יֵשׁ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: פְּנִים הַמְּאִירִים. פְּנִים שְׁלֵא מְאִירִים. פְּנִים תַּחְתּוֹנִים. פְּנִים רְחוּקִים. פְּנִים קְרוֹבִים. פְּנִים שְׁלֵפְנִים. פְּנִים שְׁלַחוּץ. פְּנִים שֶׁל יְמִין. פְּנִים שֶׁל שְׂמָאל.

בֵּא וְרָאָה, אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁאֲחוּזִים בְּפָנִים הָעֲלִיוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ בְּאוֹתָם פְּנִים שְׁהוּא וּשְׁמוּ אֲחוּזִים בָּהֶם, וְהֵם וּשְׁמוּ אֶחָד הוּא, וּשְׁאֵר הָעַמִּים אֲחוּזִים בְּאוֹתָם פְּנִים רְחוּקִים, בְּאוֹתָם פְּנִים תַּחְתּוֹנִים, וְלִכְּן הֵם רְחוּקִים מִגּוֹף הַמֶּלֶךְ, שְׁהָרִי רֵאשׁוּ כָּל אוֹתָם שֶׁל מְצֻרִים, קְרוֹבֵי יִשְׁמַעְאֵל, כְּמוֹ אֲחִים וְקְרוֹבִים הָיוּ לוֹ, וְכֹלָם הָיוּ בְּפָנִים תַּחְתּוֹנִים וּבְאוֹתָם פְּנִים רְחוּקִים.

וּבְגִלְגָּל אֲבָרָהֶם, כְּשֶׁנִּמּוֹל יִשְׁמַעְאֵל, זָכָה שְׁשֵׁם מְדוּרוֹ וְחִלְקוֹ בְּמְקוֹם שְׁשׁוּלְט עַל כָּל אוֹתָם פְּנִים רְחוּקִים וְתַחְתּוֹנִים, עַל כָּל אוֹתָם

פנים של שאר העמים. זהו שכתוב ידו בכל. ומשום כך על פני כל אחיו ישכן. כלומר, ישים מדורו ויחלקו למעלה מכלם, שכתוב ידו בכל, ששולט על כל שאר הפנים שלמטה, ומשום כך על פני כל אחיו ודאי, שלא זכו כמותו.

באור רבי יהודה ורבי חזקיה ונשקו ידו. אמר רבי יהודה, הינו מה שאנשים אומרים, יין בשמרי ונביעת הבאר, בקשר של קימא מתעטר. אוי לעולם כשיסתלק ממנו מורנו! אוי לדור כשזה יארע באותו הזמן! אשרי הדור שמכירים את מורנו! אשרי הדור שהוא שרוי בתוכו!

אמר רבי חזקיה, הרי שנינו, כשגר נמול נקרא גר צדק, ולא יותר. וכאן אמר מורנו ידו בכל. אמר רבי שמעון, הכל נקשר באחד. אבל שנינו שהגר, שונה ישמעאל, שאינו גר. בן אברהם הוא היה, בנו של קדוש היה. וכתוב בו בישמעאל, (בראשית יז) הנה ברכתי אתו. כתוב כאן ברכתי אתו, וכתוב שם (שם כד) וה' ברוך את אברהם בכל. ועל כך כתוב ידו בכל.

ומשום כך כתוב על פני כל אחיו ישכן. שאם שאר קרוביו נמולו (התגירו), נקראים גרי צדק ולא יותר, והוא יותר ועליון מכלם. כל שכן הם שלא נמולו שעומדים באותם פנים רחוקים, באותם פנים תחתונים. והוא מדורו למעלה מכל הפנים שלהם, ומכל הפנים של עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות. זהו שכתוב על פני כל אחיו ישכן. אמר רבי יהודה, משום כך הקדוש ברוך הוא הכריז ואמר, לא יהיה לה אלהים אחרים על פני, שזוהי האמונה שלו.

לא תעשה לה פסל וכל תמונה. הרי נתבאר. ואמר רבי יוסי, כל הפרצופים מתרים, פרט לפרצוף אדם, שהרי פרצוף זה שולט בכל.

דבר אחר לא תעשה לה פסל וכל תמונה – רבי יצחק פתח, אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. כמה יש לו לאדם להזהר על דברי התורה, כמה יש לו להזהר שלא יטעה בהם, ושלא יוציא מהתורה מה שלא יודע ולא קבל מרבו. שכל מי שאומר דברי תורה מה שלא יודע ולא קבל מרבו, עליו כתוב לא תעשה לה פסל וכל תמונה. והקדוש ברוך הוא עתיד להפרע ממנו בעולם הבא, בזמן שנשמתו

תְּרַצֶּה לְהַכְנִס לְמִקוּמָה, דוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה, וְתִשְׁמַד מֵאוֹתוֹ מְקוֹם
שְׁצַרוּרָה בְּצַרוּר חַיִּי שְׂאֵר הַנְּשָׁמוֹת.

(רבי יהודה אומר מכאן) כְּמוֹ שְׁשִׁנְיָנוּ, לְמָה יִקְצַף הָאֱלֹהִים עַל קוּלְךָ. קוּלְךָ
– זוֹהִי נִשְׁמַתוֹ שֶׁל הָאָדָם. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, עַל זֶה כָּתוּב כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ
אֵל קָנָא. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁמִקְנָא לְשִׁמוֹ בְּכָל. אִם מִשּׁוּם הַפְּרָצוּפִים
מְקַנָּא לְשִׁמוֹ, מִשּׁוּם שְׁמִשְׁקַר בְּשִׁמוֹ, אוֹ מִשּׁוּם הַתּוֹרָה.

שְׁשִׁנְיָנוּ, כָּל הַתּוֹרָה הִיא שֵׁם קְדוֹשׁ, שְׂאִין לָךְ דְּבַר בַּתּוֹרָה שְׁלֵא כָּלוּל
בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ, וּמִשּׁוּם כִּךָ צָרִיךְ לְהִזְהַר שְׁלֵא יִטְעָה בְּשִׁמוֹ
הַקְּדוֹשׁ וְלֹא יִשְׁקַר בוֹ. וּמִי שְׁמִשְׁקַר בַּמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, לֹא מְכַנְּסִים אוֹתוֹ
לְפַלְטָרִין שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וַיִּשְׁמַד מִן הָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּתוּב כֵּאֵן לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה, וְכָתוּב
שָׁם (שְׁמוֹת ל"ד) פֶּסֶל לָךְ שְׁנֵי לַחַת אַבְנִים. כְּלוּמַר, לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ
פֶּסֶל – לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ תּוֹרָה אַחֲרַת שְׁלֵא יִדְעַתָּ וְלֹא אָמַר לָךְ רַבִּיךָ. מָה
הַטַּעַם? כִּי אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא. אֲנִי הוּא שְׁעֵתִיד לְהַפְרֹעַ מִמֶּךָ
בְּעוֹלָם הַבָּא בְּשַׁעַה שֶׁהַנְּשָׁמָה רוּצָה לְהַכְנִס לְפָנָי, כַּמָּה מְזַמְּנִים לְשַׁקַּר
בָּהּ וּלְהַכְנִיסָהּ לַגִּיהֵנוֹם.

שְׁשִׁנְיָנוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ וְגו' – שְׁצַרִיךְ הָאָדָם שְׁלֵא
לְשַׁקַּר בְּשִׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (דְּבַר אַחַר לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְגו')
– שְׁצַרִיךְ הָאָדָם שְׁלֵא לְשַׁקַּר בְּשִׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמַהוּ? זוֹ בְּרִית אוֹת הַקִּיּוּם הַקְּדוּשָׁה.
שְׁמִי שְׁמִשְׁקַר בְּבְרִית הַזֹּאת, מִשְׁקַר בְּשִׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא) שֶׁל הַקָּשֶׁר הָרֵאשׁוֹן
שֶׁנִּקְשְׂרוּ יִשְׂרָאֵל בְּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁנִּמְלָאוּ, וְזֶהוּ הַקִּיּוּם הָרֵאשׁוֹן
שֶׁל הַכָּל – לְהַכְנִס בְּבְרִית אַבְרָהָם, שֶׁהוּא קָשֶׁר הַשְּׂכִינָה. וְצָרִיךְ אָדָם
שְׁלֵא לְשַׁקַּר בְּבְרִית הַזֹּאת, שְׁמִי שְׁמִשְׁקַר בְּבְרִית הַזֹּאת, מִשְׁקַר בְּקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. מָה הַשְּׁקַר? הוּא שְׁלֵא יִכְנִס בְּרִית זוֹ לְרִשׁוֹת אַחֲרַת, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וּבַעַל בַּת אֵל נָכַר.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִכָּאֵן, (הוֹשַׁע ה') בְּה' בְּגָדוֹ כִּי בָנִים זָרִים יִלְדוּ – מִי
שְׁמִשְׁקַר בְּבְרִית הַזֹּאת, מִשְׁקַר בְּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שְׂבָרִית
זוֹ אַחֲזָה בְּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכָתוּב לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה
אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְגו'.

לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבָדֵם. רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, וְהָיָה
עִמּוֹ רַבִּי חֲזִיָּא. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כָּתוּב וְרָאִיתָ בַּשָּׁבִיָּה אִשֶׁת יִפְתַּח

תאר. מה הטעם, והרי כתוב לא תתחתן בם? אמר לו, בעוד שהן קימות ברשותם.

ובא ראה, אין לך אשה בעמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות כשרה כראוי, ששנינו, למה סמך פרשה זו לכן סורר ומורה? אלא בודאי מי שנושא אשה זו, יורש ממנה בין סורר ומורה. מה הטעם? משום שקשה להעביר ממנו זמה, וכל שכן אותה שנשאה בתחלה, שדין בדין נדבק ונטמאת בה, וקשה להעביר ממנה הזמה, והינו מה שאמר משה בנשות מדין, וכל אשה ידעת איש למשכב זכר הרגו.

אשרי חלקו של אותו אדם שיורש נחלה זו ושומר אותה, שבאותה ירשה קדושה נדבק האדם בקדוש ברוך הוא. כל שכן אם זוכה למצוות התורה, שהרי פושט המלך מינו כנגדו ונדבק בגוף הקדוש. ועל זה כתוב בהם בישראל, (דברים ד) ואתם הדבקים בה אלהיכם, וכתוב (שם יד) בני אתם לה. בני אתם ממש, שכתוב (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

לא תשא את שם וגו'. רבי שמעון פתח, (מלכים ב ד) ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית. אמר לה אלישע, כלום יש לך על מה שתשרה ברפת הקדוש ברוך הוא? ששנינו, אסור לאדם לברך על שלחן ריק, מה הטעם? משום שהברכה שלמעלה לא שורה במקום ריק.

ומשום כך צריך אדם לסדר על שלחנו לחם אחד או יותר לברך עליו. ואם לא יכול, צריך להשאיר מאותו מזון שאכל על מה שיברך, ולא ימצא שמברך בריקנות.

ביון שאמרה אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוף שמן – אמר, ודאי הרי ברכה שלמה בזה, שכתוב (קהלת ז) טוב שם משמן טוב. ששם קדוש יוצא משמן להתברך ולהדליק מנורות קדושות. מהו השמן הזה? (כמו שנאמר (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן) רבי יצחק אמר, כמו שנאמר (תהלים קלג) כשמן הטוב על הראש וגו'. רבי אלעזר אומר, אלו הרי אפרסמון זך.

אמר רבי שמעון, טוב שם – כמה טוב שם עליון של מנורות עליונות קדושות כשכלן מאירות משמן טוב, כמו שאמרנו.

וְאָסוּר לְאָדָם לְהִזְכִּיר אֶת שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִיקָנוּת. שְׁכַל מִי שֶׁמִּזְכִּיר אֶת שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִיקָנוּת, טוֹב לוֹ שְׁלֹא נִבְרָא. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא צָרִיךְ לְהִזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, אֲלֵא אַחַר דְּבַר. שְׁהָרִי הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לֹא נִזְכָּר בַּתּוֹרָה אֲלֵא אַחַר שְׁנֵי דְבוּרִים (כְּלוּמַר עַל דְּבַר), שֶׁכָּתוּב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לֹא נִזְכָּר שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ אֲלֵא עַל עוֹלָם שְׁלָם, שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. מִכַּאן שְׁלֹא לְהִזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרִיקָנוּת. וְכָתוּב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא. (כְּתוּב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא, שְׁלֹא לְהִזְכִּיר שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרִיקָנוּת, אֲלֵא בְּבִרְכָה אוֹ בַּתְּפִלָּה. וּמִי שֶׁמִּזְכִּיר הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרִיקָנוּת, שְׁלֹא בְּבִרְכָה אוֹ בַּתְּפִלָּה, כִּאֲשֶׁר נִשְׁמַתוּ תְּצַא מִמֶּנּוּ עֲתִידִים לְהַפְרֵעַ מִמֶּנּוּ וּלְנַקֵּם מִמֶּנּוּ נְקָמוֹת, שֶׁכָּתוּב כִּי לֹא יִנָּקֶה ה' אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׁוּא). וְשְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהִי בְּרִכָּה? הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. מִשּׁוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְצָאת הַבְּרָכָה לְכֹל הָעוֹלָם, וְהַבְּרָכָה לֹא נִמְצָאת עַל מְקוֹם רִיק וְלֹא שׁוֹרָה עָלָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא. זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּתוּב (שֵׁם א) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשַּׁבָּעִי, וְכָתוּב בְּמִן (שְׁמוֹת טז) שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקָטְהוּ וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּעִי שַׁבָּת לֹא יִהְיֶה בוֹ. כִּיּוֹן שְׁלֹא נִמְצָא בוֹ מְזוֹנוּת, אֵיזוֹ בְּרָכָה נִמְצָאת בוֹ?

אֲפָא כֶּךָ שְׁנֵינּוּ, כֹּל הַבְּרָכוֹת שֶׁלְמַעְלָה וְשֶׁלְמַטָּה תְּלוּיוֹת בְּיוֹם הַשַּׁבָּעִי. וְשְׁנֵינּוּ, לָמָּה לֹא נִמְצָא מִן בְּיוֹם הַשַּׁבָּעִי? מִשּׁוֹם שֶׁמֵּאוֹתוֹ יוֹם מִתְּבָרְכִים כֹּל שֵׁשֶׁת הַיָּמִים הָעֲלִיוֹנִים, וְכֹל אֶחָד וְאֶחָד נוֹתֵן מְזוֹנוֹ לְמַטָּה, כֹּל אֶחָד בְּיוֹמוֹ, מֵאוֹתָהּ בְּרָכָה שֶׁמִּתְּבָרְכִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּעִי.

וּמִשּׁוֹם כֶּךָ, מִי שֶׁהוּא בְּדַרְגַּת הָאֱמוּנָה, צָרִיךְ לְסַדֵּר שְׁלַחַן וּלְתַקֵּן סְעוּדָה בְּלֵיל שַׁבָּת כְּדֵי שִׁיתְּבָרֶךְ שְׁלַחַנוֹ כֹּל אוֹתָם שֶׁשָּׂה יָמִים, שְׁהָרִי בְּאוֹתוֹ זְמַן מְזוּדְמַנֵּת הַבְּרָכָה לְהַתְּבָרֵךְ כֹּל שֵׁשֶׁת יָמֵי הַשַּׁבָּת, וְהַבְּרָכָה לֹא נִמְצָאת בְּשְׁלַחַן רִיק, וְעַל כֶּךָ צָרִיךְ לְסַדֵּר שְׁלַחַנוֹ בְּעָרֵב שַׁבָּת בְּלַחְמִים וּמְזוֹנוֹת.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֲפֹלוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת גַּם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, צָרִיךְ לְהַתְּעַנֵּג בְּיוֹם הַזֶּה וּלְאָכַל שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת בְּשַׁבָּת, כְּדֵי שִׁימְצָאוּ שִׁבְעָה וְעֶנְג בְּיוֹם הַזֶּה בְּעוֹלָם.

רבי אבא אמר, להזמין ברכה באותם ימים שלמעלה שמתברכים מן היום הזה, וביום הזה מלא ראשו של זעיר אנפין מטל שנוחת מהעתיק הקדוש הנסתר של הכל, ומטיל לשדה התפוחים הקדושים שלש פעמים משנכנסת שבת, שכלם יתברכו כאחד.

ועל זה צריך אדם להתענג שלש הפעמים הללו, שהרי בזה תלונה האמונה העליונה – בעתיק הקדוש, ובזעיר אנפין, ובשדה התפוחים. וצריך אדם להתענג בהם ולשמח בהם. ומי שגורע סעודה מהם, מראה פגם למעלה, וענשו של האדם שהוא גדול.

משום כך צריך לסדר שלחנו שלש פעמים משנכנסת שבת, ולא ימצא שלחנו ריק, ותשרה עליו הברכה כל שאר ימות השבת, ובדבר הזה מראה ותולה את האמונה העליונה.

רבי שמעון אמר, זה מי שמשלים שלש סעודות בשבת, קול יוצא ומכריז עליו: (ישעיה נח) אז תתענג על ה'. זו סעודה אחת כנגד העתיק הקדוש של כל הקדושים. והרכבתיך על במתי ארץ – זו סעודה שניה כנגד שדה התפוחים הקדושים. והאכלתיך נחלת יעקב אביך – זוהי השלמות שהשתלמה בזעיר אנפין.

ובנגד צריך להשלים סעודתו, וצריך להתענג בכל הסעודות ולשמח בכל אחת ואחת מהן, משום שהיא האמונה השלמה, ומשום כך השבת נתכבדה מכל שאר הזמנים והחגים, משום שהכל בה נמצא, ולא נמצא כך בכל הזמנים והחגים. אמר רבי חייא, משום כך, משום שהכל נמצא בו, נזכר שלש פעמים, שכתוב (בראשית ב) ויכל אלהים ביום השביעי. וישבות ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי.

התופס חלק מן האחדות כאלו תופס כלו

הנעור בלילה, הינו שהוא נעור רק בלבושי התורה בחלק הנגלה הנקרא ליל"ה כידוע, ואינו חפץ מאור התורה, כי או"ר גימטריא ר"ה, הינו ברזי התורה וסודותיה, שזהו בחינת תורת השם שנקרא יו"ם, הרי זה דומה כאלו דוחה את האחדות כלו ומתחייב בנפשו. מה שאין כן אם חפץ גם תורת הנסתר, הגם שאי אפשר לו להשיגו, על זה נאמר "כי אם בתורת השם חפצו", וכמו שפירש האלשיך הקדוש, וכאלו השיג גם חלק זה שבתורה, כי התופס חלק מן האחדות כאלו תופס כלו וכו'. (כתנת פסים פרשת קדושים)